Opłatą pocztową uiszczono ryczałtem.

Цана асобнага нумару 20 грош.

БЕЛАРУСКАЯ НІВА

Выходзіць два разы ў тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12 — 6. (Wilenska 12. m. 6).

Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзен. Адміністр. ад 9 да 3

Падпіска на адзін месяц з дастаукай да хаты 2 зл. Для заграніцы удвая даражэй.

Перамена адрэса 30 грошы.

Непрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грош. і на 4 стр. 15 гр., за радок пэтыту ў 1 шп.

№ 10 (23). Вільня, Субота, 6-га лютага 1926 г. Год II.

Жыруюць на мандаты.

У цэлым радзе карэспандэнцыяў з вёсак Заходняе Беларусі чытаем аб тым, што розныя польскія партыі, памятаючы, што на апошніх выбарах у Сойм і Сэнат „вызваленцы“ сваімі ілжывымі абяцанкамі здалелі здабыць палову ўсіх сваіх мандатаў — у нашых сялян, распачалі ізноў агітацыю ў нас, рыхтуючыся да новых выбараў. Нашу вёску закідваюць агітацыйнай літэратурай і польскімі газэтамі розных кірункаў; наведываюцца і польскія агітатары, як правыя, так і пэпээсаўскія. І ўсе яны прадстаўляюць сябе самымі лепшымі прыяцелямі працоўнага сялянства, усе яны бяруцца „ашчасьлівіць“ нашага малазямельнага і беззямельнага хлебароба.

Наскольні яны заслугуюць на даверые нашага народу, даволі ясна паказала ўся іх „праца“ ў Сойме. Перад усім „вызваленцы“, якія на выбарах пісалі, што дадуць нам зямлю, выжануць асаднікаў ды завядуць беларускія школы (—а навет сулілі Заходняй Беларусі аўтаномію!), — нічога з гэных шчодрых абяцанак ня споўнілі. Наадварот: яны разам з польскімі абшарнікамі і сялянамі-кулакамі (пястоўцамі), ды ў супольцы з ілжывымі прадстаўнікамі польскіх работнікаў—пэпээсамі правялі ў Сойме новы „зямельны закон“, які толькі мае насадзіць нам новых асаднікаў ды ласкава „пазваляе“ нам з вольнае рукі па няпрыступным цэнам купляць у паноў зямлю, якая па праву нам ужо бяз ніякіх выкупаў належыцца;—яны правялі „языковыя ўставы“, якія зьліквідавалі аканчальна ўсе існаваўшыя яшчэ перад тым беларускія дзяржаўныя школы і далі нам нейкую карыкатуру „двуязычнае“ школы, дзе „пабеларуску“ выкладаціmуць... гімнастыку ды рысаваньне! Ну, а аб нейкім самаўрадзе, ня кажучы ўжо аб аўтаноміі, дык і гаварыць не даявялося....

Разумеючы, што пад старымі ашуканскімі фірмамі да нашых сялян прыступіцца цяжэр будзе цяжэй, „вызваленцы“ і ім падобныя ласуны на беларускія галасы на новых выбарах маняцца выступаць у нас ужо пад новымі назовамі і з новымі праграмамі. Старыя партыі ламаюцца, дзеляцца, ды з тых-жа людзей, якія так ганебна ашуківалі беларускага селяніна, творацца нейкія новыя. І ўсе яны называюць сябе партыямі „сялянскімі“.

Вялікая гэта і важная справа—арганізацыя сялянства. Ясна, што ў дзяржаве, у якой сяляне складаюць 70% усяго насяленьня, той будзе мець рашаючую большасьць у Сойме і ў урадзе, хто здолее павясьці за сабой сялянства. А сялянства гэнае—асабліва польскае па нацыянальнасьці—пераважна цёмнае, абаламучанае сваімі ворагамі-панамі і іх саюзьнікамі ксяндзамі. Сялянства гэнае вельмі мала, а то і зусім несьвядома сацыяльна і не разумее, якой дарогай яно запраўды здолее здабыць сабе зямлю і ўладу ў дзяржаве.

Вось-жа большая частка так-званых „сялянскіх“ партыяў праз гэтую сваю „сялянскасьць“ маніцца толькі ўвайсьці ў даверые народу і павясьці яго на зусім фальшывы шлях—шлях да яшчэ горшага панявоеленьня працоўных, чым цяперашняе. Справа вось у чым.

Хто чытае газэты, той ведае, у якім палажэньні апынуліся цяпер работніцкія масы Польшчы. Усюды пануе безработніцтва. Зарэгістраваных урадам безработных лічыцца каля 400,000 душ, а такіх, што працуюць па 2—3 дні на тыдзень, дык хіба яшчэ болей. І гэта—толькі па местах. А сколькі працоўных галадуе па вёсках, ня маючы магчымасьці знайсьці працу, гэтага ніхто і ня пробаваў лічыць! Ведама толькі, як паведамляе пэпээсаўскі орган „Robotnik“, што ў 28 польскіх паветах абшарнікі за апошні час выкінулі са службы 3560 парабчанскіх сямей, хаця большая частка гэных парабкоў працавала ў панскіх дварох у працягу дзесяткаў гадоў. Прыкладам, былы міністар земляробства, пан Яніцкі, выкінуў з свайго двара парабка, які працаваў у яго 25 гадоў! Дык ня дзіва, што сярод работнікаў мест і вёсак пачынае ўсе вастрэй выяўляцца незадавольства ўтварыўшымся ў Польшчы палажэньнем, што працоўныя масамі выракаюцца сваіх былых павадыроў—пэпээсаў, якія разам з панамі і фабрыкантамі падзяліліся ўладай над народам.

Буржуазія, якой удалося купіць „казённых“ польскіх сацыялістаў, бачыць гэта дужа добра. Яна бачыць такжа, што ўсё болей і болей пачынае ўзмацоўвацца сувязь паміж работнікамі і сялянамі — асабліва на „крэсах“, дзе нам замест зямлі даюць.. „асаднікаў“! І вось паны і фабрыканты стараюцца разьядзьліць і пасварыць гэтыя дзьве галоўныя сілы народу: сялян і работнікаў. Дык большая частка гэных нібы-то „сялянскіх“ партыяў, што на нашых вачох растуць цяпер, як грыбы пасьля дожджу, і стараецца „услужыць“ ясьнавяльможным, даводзячы, быццам работнікі — гэта ворагі сялян, дык сяляне не павінны ісьці з імі і падтрымліваць іх.

Мэта такое агітацыі—зусім ясная: сяньня рукамі сялян прыдушыць работніцкі рух, а заўтра рукамі работнікаў закабаліць сялян, калі-б тыя пасьмелі падняць галаву і ўваходзіць за сваё!

Як ведама, і сярод беларусаў пачалі працаваць у гэтым кірунку людзі, якія стварылі асобную—нібы-то чыста-сялянскую групу — так-званы „Сялянскі Саюз“. І яны, як тыя польскія прыслужнікі буржуазіі, умаўляюць нашаму сялянству, што работнікі—ворагі яго. Але гэныя беларусы можа іншыя мяркаваньні, чым польскія „сялянскія“ партыі: яны проста і бяскрытычна ўзіраюцца на прыклад нашае суседкі Літвы, дзе ў гэтый мамэнт пануе ў сойме і ўрадзе кулацкая сялянская партыя „хрысьціянскіх дэмакратаў“. Але-ж на дзеле там пануюць не сяляне, а... ксяндзы: ксяндзы камандуюць у сойме, ксяндзы — за міністраў. Вось і нашым беларускім ксяндзом хацелася-бы нешта падобнае завясьці ў нас, дык, як і ў Літве, распачалі барацьбу проці еднасьці сялянства і работнікаў.

Мы супыніліся на гэтых справах даўжэй, дый яшчэ ня раз будзем да іх варачацца затым, што ажыўленьне партыйнае агітацыі — гэта толькі пачатак падгатоўкі да выбарнае агітацыі да новага Сойму ў Польшчы. І мы перасьцерагаем нашае сялянства перад усімі, хто, *жыруючы на пасольскія мандаты*, будзе старацца падбіць сялян да варожасьці і барацьбы з іх натуральнымі і адзінымі запраўднымі саюзьнікамі — работнікамі. Перасьцерагаем, бо ў нашых сялян і ў нашых мястовых і вясковых работнікаў—адзін і той-жа вораг, бо-ж і гэныя работнікі — пераважна выхаджэнцы з нашых вёсак, ці іх сыны і ўнукі.

Кур'ёзнае выступленьне.

Абшарніцкае „Słowo“ з трыумфам і ў сэнсацыйнай форме—жырным шрыфтам! — зьмяшчае передрук стацьці з „беларускага органу“, у якой рэдакцыя гэтага органу, захопленая „раем“, які беларусы маюць пад Польшай, хоча „ашчасьлівіць“ гэтак сама і Усходнюю Беларусь і дзеля гэтага... далучыць яе да Польскае Рэспублікі.

У гэтым выступленьні найбольш пікантна тое, што „беларускі“ орган, які падае гэтую геніяльную думку, ня што іншае, як—новая газэта „доктара“ Паўлюкевіча „Беларускае Слова“, выдаваная коштам польскага ўраду.. І зроблена гэта—у той час, калі польскі ўрад стараецца завязаць „добрасуседзкія адносіны“ з СССР! Відаць, пан міністар унутраных спраў, Рачкевіч, пад высокай рукой якога „працуе“ Паўлюкевіч, вядзе адну замежную палітыку, а міністар заграйнічных спраў, Скшыньскі,—другую!..

Новае экспозэ мін. Зьдзеховскага.

У бюджэтнай камісіі мін. Зьдзеховскі высьвятліў у абшырным выкладзе ўсе тыя папраўкі, якія ён зрабіў у бюджэце, апрацаваным папярэднім міністрам Грабскім, а разам даў агляд фінансава-эканамічнага стану Польшчы.

Плады гаспадаркі Ул. Грабскага.

Пан. мін. дае точныя лічбы, характэрызуючыя гаспадарку прэм. Грабскага.

За першыя 6 месяцаў 1925 г. на пакрыцьце гаспадарчага недахвату (купляліі заграніцай больш, як прадавалі, дык пераплацілі на гэтым з запасаў) у суме 526 мільёнаў злотых пайшлі ўсе запасы валютаў Польскага Банку.

Бюджэтны недахват дайшоў да 290 мільёнаў злотых. Дык ня дзіва, што злоты — бяз усякай „нямецкай інтрыгі“—паляцеў быў аж да 13 за даляр, і толькі вельмі рашучымі мерамі міністар Зьдзеховскі здолеў падняць злоты да 7.30 за даляр.

У скарбовай касе папярэдні мін. Зьдзеховскага пакінуў толькі даўгі: 41 мільён недахвату і 55 мільёнаў даўгоў за даставы, ня лічучы драбнейшых. Аднак, цяпер Польскі Банк неяк паправіўся, і пакрывае ўсю патрэбу ў валютах у краі, а яго гарантыйны фонд дайшоў ізноў да 39.9 проц.

Ці вернецца злоты да парытэту?

На гэтае пытаньне міністар Зьдзеховскі, як добры і спрытны слуга польскай буржуазіі, даў вельмі цікавы адказ.

Міністар будзе ўтрымліваць пакуль-што злоты на такім роўні, каб пакупная сіла злотага ў краі была большая, чым заграніцай. Дзеля гэтага першым чынам п. міністар дапаможа прамысловцам паменшыць кошты прадукцыі — коштам работнікаў, зьніўшы адначасна з капіталістаў розныя цяжары і даўшы ім таньнейшы крэдыт з крыніцаў Скарбу. Тады толькі міністар патрэбуе

ад фабрыкантаў і абшарнікаў—зьніжэньня цэнаў на прадукты. А толькі пасьля гэтага — калі ўжо прамыслоўцы і абшарнікі добра заробяць на таньнейшай працы работнікаў дый на таньнейшым крэдыце з народнае кішані,—о, тады ўжо можна будзе „папраўіць курс валюты, падыходзячы бліжэй да яе пачатнага роўня“ (5,18 за даляр)...

Заграмічная пазыка.

Яшчэ больш цікавыя рэвэляцыі міністар зрабіў аб спадзяваньнях Польшчы на заграмічную пазыку.

Ведама-ж—каб плаціць працэнты за пазыку, трэба мець ужо здаровую валюту дый здаровую бюджэтную гаспадарку. Ані таго, ані другога, як сьцьвярдзіў міністар, Польшча ня мае. „Каб заграніца даверыла Польшчы свае грошы, кажа міністар, нам трэба зрабіць шмат чаго яшчэ“... — Трэба нам зьліквідаваць усю інфляцыю (наплыў танных грошы), трэба датасаваць нашу прамысловасьць да новых рынкаў, якія яшчэ мы павінны здабыць (!). Трэба нам зьліквідаваць 341 000 безработных, а не плаціць ім 10 мільёнаў што-месяц дапамогі“. Нарэшце, трэба „вылячыцца ад розных памылак“ і „навучыцца творчай працы“... Але тымчасам інфляцыя расьце, прамысловасьць у краі развальваецца (найвялікшы лодзкі раён—эмігруе за-граніцу, ці распрадаецца задарма), безрабоцьце расьце па 15.000 у тыдзень...

На гэтай падставе п. міністар зрабіў такое сэнсацыйнае прызнаньне:

„Ёсьць шмат сілаў, якія працуюць у галіне замежнага крэдыту на шкоду Польшчы. У працягу апошняга часу ў прэсе Амэрыканскіх Штатаў ня можна было зьмясьціць ані воднай прыхільнай заметкі аб палажэньні ў Польшчы“. Гэта значэ: ніводная амэрыканская газэта ні за якія грошы не згаджалася пісаць аб Польшчы ў такім духу, каб выклікаць у капіталістаў даверые да Польшчы...

„Раўнавага“ бюджэту.

Сьцьвярдзіўшы, што санацыя валюты адкладаецца на далёкую будучыну, міністар дае цікавыя лічбы датычна раўнавагі бюджэту.

Перад усім,—замест абмежаваньня выдаткаў да паўтара мільярда, міністар апрацаваў расходны бюджэт у суме 1 мільярда 730 мільёнаў злотых...

Але-ж яшчэ пытаньне: ці хопіць даходаў на гэткі непасільны бюджэт?

І вось міністар сьцьвярджае, што — **ня хопіць**. Гаспадарчы развал краю робіць наагул даходны бюджэт вельмі сумлiўным. — На 180.000 узрасла лічба безработных, і адно гэта рысуе пагаршэньне палажэньня за мінулы год.

Усяго даходаў міністар абліча на 1 мільярд 267 мільёнаў злотых. Дык значыць недахвату ў „зраўнаважаным“ бюджэце мае быць усяго толькі—**463 мільёны злотых**...

Але далей міністар прапануе ўжо самаму Сойму абрэзаць выдаткі дый павялічываць даходы, каб хаця зьменшыць гэты страшэнны дэфіцыт.

Інтэрпэляцыя № 15

паслоў Соймавага Клюбу **Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады** да п. Старшыні Рады Міністраў ў справе **пагвалчэньня Канстытуцыі** Польскай Рэспублікі і абавязваючых **Уставаў Дэлегатам і Камісарам Ураду** ў Вільні, а таксама **Куратарам Віленскай Школьнай Акругі**.

25-га лістапада 1925 г. Куратoрыум Віленскай Школьнай акругі прыслала Дырэкцыі беларускай гімназіі ў Вільні—пры сваёй паперы з дня 23-га лістапада 1925 г. № 24916/25-о—паведамленьне, каб прыняць да ведама і падпарадкавацца да распараджэньня Дэлегата Ураду ў Вільні з дня 13./XI 1925 г. № 13869 у справе ладжаньня спэктакляў і забаў у школах.

Ня гледзячы на тое, што сам Дэлегат Ураду ў сваім распараджэньні, паміж іншым, зазначае, што, у выпадку, калі ладзяцца спэктаклі ці забавы для школьнае моладзі даннае школы і для бацькоў, родных і знаёмых бяз учасьця староньніх асоб, трэба лічыць іх з пункту гледжаньня адміністрацыйнае ўлады за прыватныя забавы, да якіх не павінна зусім мяшацца палітычная ўлада,—гэта значыць да іх не адносяцца правілы Дэкрэту з дня 7./II 1919 г. „Dz. Praw.“ № 14 паз. 177, — аднак-жа просіць Куратoрыум Віл. Школ. Акр. „дзеля ўхіленьня магчымых на гэтым груньце непаразуменьняў (асабліва, калі справа датычыцца забаваў і спэктакляў, арганізаваных прыватнымі школамі), каб паведамілі адпаведную адміністрацыйную ўладу першай інстанцыі аб падобных забавах як публічных, так і прыватных“.

Хоць гэтае распараджэньне, перасланае Куратарам Віл. Школ. Акр., каб прыняць яго да ведама і датасавацца да яго,—яўна ламала абязываючы ў гэтай справе закон, аднак Дырэкцыя беларускае гімназіі, каб ухіліць „непаразуменьні“, аб якіх гаворыцца ў распараджэньні Дэлегата Ураду, ладзячы 13-га сьнежня 1925 г. ў 5 гадз. вечара ў памяшчэньні беларускае гімназіі чаргoвы школьны суботнік, праграма якога мелася складацца з:

1) лекцыі Дырэктара гімназіі п. Астроўскага на тэму: „Значэньне гэомэтрычных задач пры праходжаньні курсу гэомэтрыі“,

2) дэклямацыі вучнямі вершу Я. Купалы „Курган“—неаднакроць дэклямаванага на публічных вечарынах і 3) гімназіяльнага хору,

паведаміла Камісара Ураду на м. Вільню паперай з дня 12./XII 1295 г. № 446, зазначаючы, што суботнік носіць характар прыватны і адбудзецца толькі для вучняў беларускае гімназіі, іх бацькоў і родных.

У працягу чатырох гадзін ад часу высланьня гэтага паведамленьня да п. Камісара Ураду (якая хуткасьць у гэтакіх выпадках віленскай адміністрацыі!)—прыйшоў адказ (папера № 5574/V S.P.W./2 з дня 12./XII), у якім Камісар Ураду на м. Вільню паведамляе, што паведамленьне Дырэктара беларускай гімназіі аб ладжаньні суботніка 13./XII 1925 г. ня прыймае да ведама і адначасна зазначае, што гэтая вечарына ня можа адбыцца.

Прыймаючы пад увагу, што як Дэлегат Ураду, так і Куратар Віл. Школ. Акр. і Камісар Ураду на м. Вільню яўна пагвалцілі Канстытуцыю Польскае Рэспублікі і абязваючыя загады — закону, інтэрпэлянты пытаюцца ў п. Старшыні Рады Міністраў:

1) Ці склонны п. Старшыня Рады Міністраў наказаць праз адпаведныя Міністэрствы Дэлегату Ураду ў Вільні і Куратару Вілен. Школ. Акр. аб недапушчальнасьці пагвалчэньня Канстытуцыі Польскае Рэспублікі і абязваючых Уставаў, а таксама пакараць вінаватых?

2) Ці маніцца п. Старшыня Рады Міністраў забараніць на будучыну віленскай адміністрацыі рабіць сталыя зьдзекі, як у адносінах да беларускае гімназіі ў Вільні, так і наагул у адносінах да ўсяго беларускага грамадзянства?

Варшава, дня 14./XII 1925 г.

Патрэба адпору.

(*Голас з вёскі*).

Сумна неяк робіцца на сэрцы, чытаючы ў апошніх часох так званыя „людовыя“ газэты, якія заклікаюць усе сялянскія партыі да згоды і адзінага сялянскага фронту.

Мне добра ведамы праграмы і соймавая дзеяльнасьць гэтых партыяў. Неаднакроць бываў я і ў Сойме—у такіх важных мамэнтах, як прапіханьне закону аб „зямельнай рэформе“, ці справядлівей аб асадніцтве і парцэляцыі, ды іншыя. Часта слухаў мітынговыя прамовы гэных згодніцкіх партыяў, якія некалі ў нашай ваколіцы карысталіся вялікім даверыем нашае люднасьці, — перад усім партыі „Вызваленьне“. Чую, як у апошнім часе „Зьвёнзэк Хлопскі“, „Партыя Працы“ і інш. высказываюць сваю руплівасьць і ахвоту памагчы нашаму народу, ды з гэтай мэтай насылаюць кожнаму, чый адрас пападзе ім у рукі, свае газэты, у якіх лаюць усе другія партыі і выхваляюць сваю. І ўспамінаю, што ж усе гэныя „дабрадзеі“ нам добрага зрабілі?

Ня хто іншы, як паны з успомненых партыяў і вінаваты ў тым, што нам блага, што маем на „крэсах“ вайсковае асадніцтва, маем „зямельную рэформу за даляры“, маем несправядлівыя падаткі, маем конкордат“ ды шмат падобных „дабрадзействаў“, якія цяжкім берамем узвалілі на сьпіну сялян і работнікаў усяе Польшчы, а наш прывілей яшчэ асаблівы: маем на „крэсах“ выключны стан; не даюць нам паслухаць справаздачаў нашых паслоў, пазбавілі нас самаўрадаваньня — як гміннага, так і павятовага, залілі край наш паліцыяй і шпігамі, наслалі ўрадоўцаў, якія ня хочуць прызнаваць нашае роднае мовы, пазбавілі роднае школы і г. д.

І вось цяпер, калі можна спадзявацца неўзабаве новых выбараў, гэтыя самыя партыі, якім мы мусім „дзякаваць“ за такія дабрадзействы, кінуліся на нашыя многапакутныя „крэсы“, пачалі засыпаць нас сваей бясплатнай літэратурай і платнымі агітатарамі, каб на новыя пяць гадоў галасамі нашага народу пралезьці ў Сойм, набіваць грашыма свае кішані, ды заклікаць пакорны „людэк“ беларускі да еднасьці і згоды, жалючыся, што гэты „людэк“ пры ўсей дадзенай яму Польшай „свабодзе“ і „культуры“ ня ўмее з'арганізавацца, і затым праігрывае ўсе свае справы.

Прыглядаючыся да трохгадовае працы гэных паноў у Сойме, трэба зрабіць вывад, што мы запраўды павінны з'арганізавацца, але не пад кіраўніцтвам гэных „апякуноў“. Даволі ўжо гэткае апекі чужынцаў, дый сваіх „угадоўцаў“ спаміж беларусаў ня маючых ніякае ўласнае праграмы! Мы мусім гуртавацца каля свайго **Сялянска-Работніцкага штандару**, мусім агглядацца на падобныя арганізацыі польскага народу і рыхтавацца да новых выбараў. Мы павінны загадзя вышуківаць і намячаць сабе людзей, якія нас у патрэбе ня здрадзяць, а як прыйдуць выбары, мусім даць належны адпор платным агітатарам згодніцкіх і ксяндзоўска-панскіх партыяў!..

* * *

Дунілавічы.

Важнейшыя здарэньні.

У Польшчы.

Адстаўка міністра Зьдзеховскага.?

Як падае польская прэса, у соймавых кулюарах ходзяць чуткі аб хуткім выхадзе ў адстаўку міністра фінансаў Зьдзеховскага, які ня здолеў дагадзіць ані сваім правым, ані левым калегам!...

„Перамога“ варшаўскіх тэлефаністак.

Пэпээсаўскія газэты трубяць аб вялікай „перамозе“, якая, дзякуючы міністрам-сацыялістам, дасталася тэлефаністкам над Управай прыватнай тэлефоннай кампаніі...

Узапраўднасьці гэтая „перамога“ выглядае неяк дзіўна.—Урадам назначаны Урадавы камісар-паўнамоцнік, які мае вярнуць парадак у варшаўскіх тэлефонах... Гэты камісар, нейкі адвакат Урбановіч, зараз-жа выдаў загад тэлефаністкам — усім, апрача звольненай Управай, дый некалькім яшчэ, „скампрамітаваным“ у часе забастоўкі, каб прыступілі да працы. Далей гэты ўрадавы камісар перадаў усе спорныя пытаньні ў асобную камісію—з прадстаўнікоў... трох міністэрстваў сучаснага польскага ўраду...

„Работнік“ піша, што ўсе гэта „ўдалося зрабіць“—міністру-сацыялісту п. Земенцкаму...—Праўда, што—ўдалося... Але — ці ўдалася забастоўка тэлефаністкам, якія ўжо прыступілі да працы, не атрымаўшы нічога,—гэта—зусім іншая рэч...

Польскія прамыслоўцы едуць у ССРР.

Прадстаўнікі дэлегацыі польскай прамысловасьці, якія едуць у ССРР, былі прыняты Чычэрыным, з якім размаўлялі аб арганізацыі таргавага абмену між Польшчай і ССРР.

Цікава, што польская прэса на падарожу гэтых прамыслоўцаў зусім не абураецца..—Ня можна толькі езьдзіць у работніцка-сялянскую Рэспубліку—прадстаўнікам сялян і работнікаў, а паны буржуазія—ну, ім дык можна...

Шчырае прызнаньне інспэктара валынскай паліцыі.

У гутарцы з „Ілюстраваным Кур. Цодзенным“ інспэктар паліцыі валынскага ваяводзтва п. Грабовскі заявіў, што ў працягу 1925 г. бандытызм у яго ваяводзтве—зусім зьліквідаваны. На запытаньне, як п. інспэктар здолеў гэта зрабіць, п. Грабовскі адказаў, што зроблена гэта тым, што—паводле яго загаду—„кожны спатканы ў лесе ці на полі з аружжам у руках... бандыт радыкальна забіваўся паліцыяй тут-жа на мейсцы“... „Гэта падзеяла так, — пахваляўся адкрыта пан інспэтар,—што цяпер бандытызму на Валыншчыне няма навет на лякарства“... „Зразумела,— папраўіўся ён,—спынены толькі бандыцкія напады; самы-ж бандытызм выкараніць ня лёгка, бо ён ляжыць у характары мяйсцовага насяленьня“...

У канцы размовы пан інспэктар падаў і дакладную статыстыку „зьліквідаваных“ паліцыяй бандытаў.—„Радыкальна забіты на мейсцы“ паліцыяй—бяз суда (навет—даразнага)... і сьледзтва—аж 42 „бандыты“... 100 „бандытаў і іх супольнікаў“ сядзіць у вастрозе... І толькі 17 засуджаны даразнымі судамі....

Лічбы вельмі вымоўныя... Але-ж — яшчэ больш красамоўным зьяўляецца адкрытае прызнаньне самага шэфа „публічнай бясьпечнасьці“—аб тым, што па яго загаду забіты на мейсцы, бяз усякіх навет прадбачаных законам „фармальнасьцяў“,—42 грамадзяне Рэспублікі — толькі за тое, што яны „мелі ў руках аружжа“...

І гэткія заявы чытаюць польскія пракуроры і польскія міністры і польскія паслы і... нічога! — Пан інспэктар Грабовскі, як „ужэндаваў“, так і „ужэндуе“ далей... Пэўна-ж—не на сваю асабістую адказнасьць загадаў ён забіваць людзей... І слушна думае „Роботнік“, што за гэткую бандыцкую дзеяльнасьць інспэктар Грабовскі ня толькі не пападзе пад суд, але—атрымае яшчэ ад пана міністра—падзяку!

Найцікаўней з усяго — гэта заява галоўнага ваяводзкага паліцыянта, што „бандытызм — у характары мясцовага насяленьня“. Калі так, дык, ведама-ж, з пагляду польскай улады—трэба і можна забіваць ня толькі людзей з аружжам у руках, але і—безаружных... Тады, зразумела, — бандытызм спыніцца толькі разам — з „спыненьнем“ усяго мяйсцовага насяленьня... Зразумела і тое, што, калі так ставіцца справа „ўсьмірэньня“, тады з боку мяйсцовага насяленьня можа яшчэ слушней ставіцца справа — наадварот: паліцэйскі бандытызм розных Грабовскіх, які „ляжыць у характары крэсавай паліцыі“, спыніцца толькі тады, калі будзе выкаранена гэтая паліцыя....

Забойства паліцыянтам паліцыянта.

Характэрны выпадак здарыўся 3 лютага ў варшаўскім камісарыяце паліцыі. Пры праверцы пастэрунковых пшодоўнік зрабіў аднаму з іх выгавар за тое, што той спазьніўся. Выгавар быў, відаць, у абразьлівай форме, бо пастэрунковы тут-жа выхапіў рэвальвэр і забіў пшодоўніка на мейсцы. Забойца сам быў раней пшодоўнікам, але пераведзены ў пастэрунковыя за нейкія грахі...

Заграніцай.

Канфэрэнцыя ў справе 8-гадзіннага дня працы.

Англійскі ўрад запрасіў прадстаўнікоў Францыі, Італіі, Нямеччыны і Бэльгіі на супольную канфэрэнцыю ў справе ўвядзеньня ўсюды 8-гадзіннага дня працы.

Ведама-ж—ня столькі цікавяцца англійскія буржуазныя міністры гэтай работніцкай справай, сколькі хочуць змусіць Нямеччыну да скарачэньняў яе вялікшага дня працы, забіваючага і без таго ўжо канаючую англійскую прамысловасьць...

У справе сталага мейсца для Польшчы ў Радзе Лігі Народаў.

Польская прэса паведаміла, быццам на нарадзе Чэмбэрлена з Брыянам у Парыжу пастаноўлена паміж іншым—зьвязаць справу ўваходу Нямеччыны на сталае мейсца ў Радзе Лігі з справай прызнаньня такога-ж сталага мейсца ў Радзе Лігі — Польшчы і Гішпаніі...

Можа яно і так... Але-ж тая польская прэса падае артыкулы англійскіх газэтаў, якія вельмі хваляць Чэмбэрлена за тое, што ён спрытна адмовіўся размаўляць з Брыянам аб справе польскага мейсца ў Радзе, не зьвязаўшы гэткім чынам нічым англійскую дэлегацыю ў Лізе.

Замах на латвійскага прэм'ера.

29 студня ў рэдакцыю газэты ўрадавай партыі „Вольная Зямля“ няведамымі замахоўцамі кінута бомба, якой маніліся забіць прэм'ера Ульманіса, лідэра гэтай партыі. У рэдакцыю часта прыяжджаў Ульманіс, і толькі што перад выбухам бомбы па тэлефону нехта пытаўся, ці хутка мае прыехаць прэм'ер...

Ніхто з рэдакцыі не пацярпеў, толькі ўсё памешканьне зруйнавана...

Лёйд-Джордж едзе ў ССРР.

Радавы ўрад запрасіў Лёйд-Джорджа прыехаць паглядзець на жыцьцё і працу ў ССРР, запэўняючы яму поўную свабоду руху. Лёйд-Джордж, падзякаваўшы, адказаў, што хоча скарыстаць з запросінаў, але крыху пазьней, бо цяпер здарэньні ў лібэральнай партыі (раскол) займаюць яго час і ўвагу. Разам з Лёйд-Джорджам мае паехаць цэлая кампанія знаўцаў даўнейшай царскай Расеі.

(„Штэндэрт“).

Падводныя лодкі для аховы Ленінграду.

Выканаўчы Камітэт ССРР асыгнаваў крэдыт на будову 25 падводных лодак, якія маюць гарантаваць абарону Ленінграда.

Новыя расейска-кітайскія сутычкі на Далёкім Усходзе.

Радавы генаральны консул у Харбіне данёс паслу Карахану аб новых зьдзеках кітайскай улады над радавымі служачымі Усходня-Кітайскай чыгункі.

Карахан зьвярнуўся з новай моцнай нотай да кітайскага ўраду, у якой піша, што сам кітайскі ўрад перашкаджае кітайскаму народу ў яго барацьбе за незалежнасьць ад чужаземцаў. Адначасна ў тэлеграме да ген. Чан-Со-Ліна Карахан піша, што, калі зьдзекі над радавымі грамадзянамі ня спыняцца, дык радавы ўрад сам прыме меры дзеля аховы сваіх грамадзян.

Чырвоная армія пераходзіць на харчаваньне белым хлебам.

Згодна загаду начальніка дастаўкі рабоча-сялянскае Чырвонае арміі, часьцям Чырвонае арміі будзе дастаўляцца пшанічная мука. Жыта будуць выдаваць вельмі мала. У выніку гэтага мерапрыёмства, войскі Туркестанскага фронту, Каўкаскае Красназнаменскае арміі, Украінскае вайсковае акругі і Паўночна-Каўкаскае акругі пераходзяць поўнасьцю на харчаваньне пшанічным хлебам. Войска Прыволскае і Сібірскае вайсковых акругаў будуць харчавацца пшанічным хлебам на 50 проц., а ўсе іншыя акругі будуць мець пшанічны хлеб 2 разы ў тыдзень.

Узнаўленьне француска-расейскіх перагавораў.

Радавы ўрад назначыў новую дэлегацыю дзеля перагавораў з Францыяй у справе даваенных даўгоў. Дэлегацыя складаецца з 9 асобаў з паслом Ракоўскім на чале.

Раскол у партыі англійскіх лібэралаў.

У англійскай лібэральнай партыі зрабіўся раскол. Раскол выкліканы справай радыкальнай зямельнай рэформы, якую падняў неўгамонны Лёйд-Джордж.

Былы правадыр англійскіх лібэралаў апрацаваў праграму аграрнай рэформы на падставе нацыяналізацыі ўсей абшарніцкай зямлі ў Англіі... Гэтым ён страшэнна ўстрывожыў дый узбунтаваў проці сябе шмат англійскіх абшарнікаў, сярод якіх ёсьць нямала лібэралаў... Адзін з іх, выдатны сябра партыі, Монд, выступіў з партыі і павёў за сабой шмат іншых, сярод іх аж 12 паслоў Сойму.

Эвакуацыя места Кельна.

30 студня апошні жаўнер англійскай акупацыйнай арміі пакінуў слаўнае нямецкае места Кельн. Гэты мамэнт усё насяленьне места, разам з наехаўшымі з іншых местаў, адзначыла вялізарнай патрыятычнай маніфэстацыяй.

Абмяжаваньне францускай акупацыі ў Нямеччыне.

Адначасна з ачышчэньнем англійцамі Кельну францускія войскі пакінулі слаўны сваім унівэрсытэтам горад Бонн.

Канфлікт між Нямеччынай і Італіяй.

Захапіўшы пасьля вайны чыста нямецкія краіны ў Тыролі, італьянцы пачалі „тапіць“ там нямецкую меншасьць. Звычайны „спорт“ дзяржаўных народаў у Вэрсальскай Эўропе! На гэта немцы ў Баварыі адказалі арганізацыяй байкоту ўсяго, што йдзе з Італіі, заклікаючы ўсіх немцаў амаль не да вайны з Італіяй... Мусоліні рэзка адгукнуўся на гэты байкот, пагразіўшы байкотам нямецкіх тавараў у Італіі.

Італьянскі „парлямант“ зацьвярдзіў Лёкарнскія Трактаты

У выніку доўгіх націскаў дый розных падарункаў і ўступак Чэмбэрлена,—Мусоліні нарэшце загадаў „свайму парляманту“ зацьвярдзіць Лёкарнскія Трактаты, ад якіх — менш цяпла, як холаду Італіі. Бо-ж ведама: Лёкарнскія Трактаты запраўды гарантуюць толькі стратэгічна важную для Францыі і Англіі „лінію Рэйну“ і тым самым пазбаўляюць запраўднай гарантыі ўсе іншыя граніцы Нямеччыны, а ў тым ліку і—нямецка-італьянскую граніцу.

Акт абвінавачаньня ў справе вэнгерскіх афэрыстаў.

Вэнгерская пракуратура ўжо апрацавала акт абвінавачаньня ў справе „высокіх“ фальшывамянэтчыкаў. Акт займае 81 старонку дробнага пісьма на машынцы. Француская агенты перадалі пракуратуры ўвесь матэр'ял, сабраны імі за-граніцай.

Вэнгерскі ўрад мае выйсьці ў адстаўку.

Пад націскам апазыцыі і агульнага абурэньня заграніцай вэнгерскі ўрад мае выйсьці ў адстаўку. Канаючы урад Бэтлена хоча толькі перарваць паседжаньні парляманту, каб зьняць з дыскусіі справу афэры фальшывамянэтчыкаў, у якой моцна сам скампрамітаваны.

ХРОНІКА

Беларуская выдавецкая праца. „Сялянская Ніва“ у № 4 надрукавала сьпіс беларускіх кніжак, выдадзеных у 1925 г. ў Заходняй Беларусі. У гэтым сьпісе зьмешчаны ўсяго пяць назоваў: 1) юбілейная кніжка аб Фр. Скарыне пяра кс. А. Станкевіча, 2) „Дрыгва“ — драма Аляхновіча, 3) „Гародніцтва“ Я. Пачопкі, 4) Беларускі Гаспадарскі Календар на 1926 год і 5) невялічкі беларускі сьпеўнічак Ст. Станкевіча.

Відаць, „Бібліафіл“, які гэта падаў, неяк не заўважыў выхаду ў 1925 годзе гэтых кніжак: 1) Беларускі правапіс—Р. Астроўскага, 2) Геомэтрычны задачнік Рыбкіна, ч. I, Пляніметрыя (пераклад вучняў Віленскае Беларускае Гімназіі). Абедзьве кніжкі выдадзены Беларускім Выдавецкім Таварыствам.

У 1926 годзе надрукаваны кніжкі: тры календары, малітвенік „Hołas Duszy“ выд. „Biel. Krynicy“, „Гісторыя навейшых часоў“ (ад францускае рэвалюцыі) Вульфіуса (пераклад вучняў Віл. Бел. Гімназіі), выд. Бел. Выд. Т-ва.

Готавы да друку: Беларуская стылістыка — Заморына. Зборнік стэрэомэтрычных і геомэтрычных задач (для старэйшых клясаў гімназіі) — Р. Астроўскага, пераклады „Дэмона“ Лермонтова і „Бартак-пераможца“ Сенкевіча.

Праектуецца друк беларускае літэратурнае хрыстаматыі.

Суд над камуністамі адложаны. З прычыны няяўкі галоўнага сьведкі абвінаваньня, правакатара Гэрцыка, распачаты 1 лютага суд над 92 камуністамі адложаны на неазначаны час.

Ім усё можна! Пасьля сьмерці зіц-рэдактара і афіцыяльнага выдаўца „Грамадзкага Голасу“, Салаўя, які памёр наглай сьмерцяй, паўлюкевічаўская газэта, згодна з істнуючымі ў Польшчы законамі, не магла далей выходзіць. „Прэсавыя Правілы“ ясна гавораць, што выдаваць газэту тага-ж назову другая асоба можа толькі тады, калі ранейшы выдавец зрокся на пісьме свайго права на карысьць гэтае асобы. Ясна-ж, што пасьля наглае сьмерці Салавей ня мог такога пераказу зрабіць, а і загадзя, відаць, Паўлюкевіч не дагадаўся прызапасіць патрэбную паперку, бо не прадбачыў неспадзейнае сьмерці „свайго“ чалавека. Дык вось і пачаў ён выпускаць цяпер новую газэту пад назовам „Беларускае Слова“.

Але-ж цікава тое, што ўсё-ж такі нумар сотны „Грам. Голасу“ выйшаў пасьля сьмерці Салаўя пад старым назовам, толькі за рэдактара-выдаўца пад ім падпісана прозьвішча „Чуйка“. Ясна, што тут зроблена, мягка кажучы, нарушэньне закону, дый нумар выпушчаны бяз ніякае праўнае падставы: бо-ж, калі-б дапусьціць, што пераказ быў зроблены з фальшывым подпісам нябожчыка Салаўя, дык ня прышлося-б зьмяняць назову газэты! Але ясна і тое, што гэтае беззаконьне дапусьціў сам пан Камісар Ураду на м. Вільню, Вімбор, які так беспардонна канфіскуе незалежную беларускую прэсу: для „сваіх“ людзей, як відаць, закон у Польшчы ня пісаны...

Вылезла шыла з мяшка! Як ведама, паўлюкевічаўскі „Грамадзкі Голас“, выдаваны за ўрадавыя грошы (—цяпер ён „перахрысьціўся“ на „Беларускае Слова“), нейкім няведамым нам спосабам краў адрасы нашых падпішчыкаў і слаў усім свае брудныя пісаніны. Ясная рэч, што асобы, якім гвалтам слалі гэтую газэту, ня прымалі яе. Гэта рабіла многа клопату поште. І вось, як відаць з заметкі „Słowa“, сярод нашых старых падпішчыкаў і падпішчыкаў папярэдніх беларускіх опозыцыйных газэт многія ўжо ці то павыяжджалі, ці паўміралі, а прысвоеныя сабе іх адрасы рэдакцыя ўсё шле і шле ім сваю газэту, „каб паказаць уладзе, быццам газэта мае вялікае пашырэньне“ (—ясна, аб кім тут гутарка!). Дзеля гэтага паштовы ўрад у Вільні зьвярнуўся да цэнтральнае ўлады з прапазіцыяй завясьці прымус асабістага забіраньня адрасатамі з паштовых урадаў прысыланых ім беларускіх газэт.

Што-ж цяпер будзе рабіць „доктар“ і чым будзе баламуціць свайго апякуна, пана Рачкевіча, калі на поштах ніхто ня будзе браць ягонае газэты, і паштовыя ўрады павядомяць аб гэтым свае начальства?! Бяда, дый годзе!

Але і для запраўдных падпішчыкаў беларускіх газэт ад гэтага могуць узьняцца новыя прыкрасьці пры атрымліваньні газэт, бо-ж тыя ўрадоўцы, якія і дагэтуль замест нашае газэты стараліся нашым падпішчыкам утыкаць „казённую“ газэту, могуць і далей прытрымліваць нашу часопісь і казаць, быццам яе „не бяруць“!

Самагубствы ў Вільні. Лічба самагубстваў у Вільні расьце. За месяц студзень усяго прабавала налажыць на сябе рукі 67 асоб, з якіх каля траціны — з галадухі. З усяго ліку самагубцаў больш паловы (52 проц.) памёрла.

Цана грошы. Біржавая цана грошы 4-га лютага была гэткая: даляры—7 злот., 24 гр. золата—1 руб. зол. 3 злот. 73 гр.

Пісьмо у Рэдакцыю.

Як мы даведаліся, віленскім беларускім газэтам паслана паведамленьне з Прагі аб агульным сходзе „Беларускай Рады ў Празе“, які адбыўся 12./XII 1925 г.

Каб беларускае грамадзянства дакладна ведала, пры якіх абставінах адбываўся гэты „дэмакратычны“ сход і якія ён даў вынікі, — вялікая просьба да паважанай рэдакцыі надрукаваць ніжэйпаданую заяву групы асоб, якія з пратэстам пакінулі памянёны сход:

„Да Прэзыдыуму Агульнага Сходу Т-ва „Беларуская Рада ў Празе“.

ЗАЯВА.

Прыймаючы пад увагу,—

1) што хоць пасьля дакладу ад імя Прэзыдыума сябра Л. Зайца былі адчынены спрэчкі па дакладу, але дакладчыку ў канцы спрэчак ня дана было старшынёй сходу слова для адказу ўсім прамоўцам і прыступлена адразу-жа да галасаваньня запрапанаванай сябрам Грышкевічам рэзалюцыі, якая, ня гледзячы на нашы пратэсты, навет не абгаварывалася;

2) што ў той час, як усім прамоўцам давалася слова зусім не па дакладу, ніжэйпадпісаным старшыня сходу перашкаджаў гаварыць, калі яны гаварылі па дакладу, і зусім адбіраў слова, у выпадках крытыкі прамоўцаў ня нашай групы, у чым мы бачым надзвычайную прыстраснасьць прэзыдыума агульнага сходу;

3) што выключэньне са складу сяброў Рады Л. Заяца, Ул. Пракулевіча і А. Дыліса за тое, што яны на нарадзе ў Бэрліне сталі на пляцформу Радавай Беларусі,—ёсьць ня што іншае, як палітычная расправа з ідэёвымі супрацоўнікамі, а гэта якраз не магло мець мейсца на агульным сходзе культурна-грамадзкай арганізацыі;

4) што выключэньне памянёных вышэй сяброў са складу Рады (10 галасамі з ліку 16 прысутных) супярэчыць статуту Рады, згодна якому для выключэньня патрэбна ня менш ⅔ галасоў усіх прысутных (г. зн. ня менш 11 галасоў), а таму—зусім незаконна;

5) што мы ня толькі ня лічым, што на бэрлінскай нарадзе адбылася якая-бы то нібыла „авантура“ і „здрада заданьням эміграцыі“, як кажа прынятая большасьцю схода рэзалюцыя, а наадварот, прызнаём, што там фармальна было сцьверджана прадстаўнікамі беларускай эміграцыі тое магутнае імкненьне працоўных масаў Радавай Беларусі на шляху зьдзейсьненьня ідэалаў працоўнага беларускага народу ў галіне гаспадаркі, культуры і дзяржаўнасьці, да чаго могуць варожа адносіцца толькі прагніваючыя эмігранты, адарваныя ад краю і не жадаючыя бачыць фактаў рэальнага жыцьця,—а дзеля ўсяго гэтага, мы, ніжэйпадпісаныя, ня лічучы Л. Зайца, Ул. Пракулевіча і А. Дыліса—праўна выключаных са складу „Беларускай Рады ў Празе“, не знаходзім, аднак, для сябе магчымым заставацца ў ліку сяброў такой Рады і з пратэстам пакідаем яе агульны сход.

м. Прага, 12./XII 1925 г.

Падпісалі:—Л. Заяц, Ул. Пракулевіч, Ул. Жылка, А. Дыліс і Л. Мэнкэ.

P. S. Апроч таго пакінулі памянёны сход 15 кандыдатаў у сябры Рады, якія, ня гледзячы на рэкамэндацыю большасьці прэзыдыуму „Бел. Рады ў Празе“, былі не зацьверджаны агульным сходам Рады за аднадумнасьць з падаўшымі вышэйпамянёную заяву.

З пашанай Л. Заяц.

Збраслав у Прагі.
27.XII. 1925 г.

Ад Рэдакцыі. Зьмяшчаючы ў імя бесстароннасьці гэтае пісьмо, адзначаем, што тэндэнцыйнае „паведамленьне“, аб якім тут гаворыцца, надрукавана ў адным з апошніх нумароў „Сялянскае Нівы“.

Паважаны Пане Рэдактар!

Будзьце ласкавы не адказаць зьмясьціць у адным з нумароў Вашай паважанай газэты гэтых некалькі радкоў:

У расейскім штодзеньніку „За Свабоду“ № 18 зьявілася аднекуль заметка, што быццам-бы я ўвайшоў у нейкі хаўрус з п. Паўлюкевічам; дык хацеў-бы на гэта адказаць, што я, дзякуючы Богу, чуюся на галаву зусім здаровым і маю гонар да ліку „клiентэлі“ пана „дохтара“ не належыць. Што-ж датычыцца забегаў п. Паўлюкевіча, дык хіба не павінен быў забыць рады пашукаць сабе кумпаніі ў другім мейсцы.

З пашанаю **Ф. Цяўлоўскі.**

Ад Рэдакцыі. Зьмяшчаючы гэтае пісьмо, мы, аднак, павінны адзначыць, што з зусім верыгодных крыніц нас паведамляюць аб вельмі блізкіх адносінах між п. п. Цяўлоўскім і Павлюкевічам. Ці ня хоча п. Цяўлоўскі некаму затуманіць вочы?!

Карэспандэнцыі.

Тэатр на вёсцы.

(Ляхавіцкая гм., Баранавіцкага пав.).

Падзялюся з чытачамі адным добрым, радасным фактам.

Маю на мысьлі вясковы тэатр, ці—прасьцей — спэктаклі, якія адбыліся на калядныя сьвяты ў некаторых вёсках нашае гміны. Гэта надта добрая праява, якая сьведчыць, што нашая вясковая моладзь, хоць і мае многа заган, з якіх першае месца займаюць карты, гарэлка і часьцю „музыкі“, усё-ж прадстаўляе здаровы элемэнт, падаючы многа надзей на лепшае, сьвятлейшае заўтра, маючы ня мала энэргіі. Добра ведама кожнаму, якую энэргію, якую сільную волю трэба мець, каб перамагчы ўсе перашкоды і наладзіць сякі-такі спэктакль у глухой вёсцы, дзе не хватае кніжкі, дзе нямашака добрага кіраўніка-рэжысэра, дзе з сьвечкаю ня знойдзеш адпаведнага будынку. А што гаварыць пра дэкарацыю, грым і галоўнае дазвол. Ах! гэты дазвол, колькі ён вымагае клопату, працы: трэба колькі разоў езьдзіць за 30-40 вёрст у Староства, пісаць просьбу, якая можа разоў тры вярнуцца, бо або ня гэтак напісана, або бракуе „штэмплёвае“ аплаты, ці ўрэшце перапісвай цэлую кніжку. Нашы аматары, дзякуючы некаторым асабліва энэргічным адзінкам, змоглы ўсе пераліченыя перашкоды, дапялі мэты.

Гэтак у засьц. Зубелевічах на куцьцю перад каталіцкім Новым Годам пастаўлена была п'еса „Птушка шчасьця“. Ф. Аляхновіча, у в. Канюхох на трэці дзень праваслаўных Каляд і на праваслаўны Новы Год быў пастаўлены цэлы рад п'ес: „Пашыліся ў дурні“, „Модны шляхцюк“, „Пасланец“, „Зьбянтэжаны Саўка“ і др., у вёсцы Шчаснавічах таксама быў спэктакль на праваслаўныя Тры Каралі — адыгралі „Заручыны Паўлінкі“. У Канюхох і Шчаснавічах першы раз былі гэткія „фокусы“. Міла і прыемна было паглядзець на вясёлыя твары прысутнае публікі, якая складалася, пачынаючы ад наймалодшых дзяцей і кончыўшы старым сівым дзедам. Народ на свае „ціятры“ валіў натоўпам, як на пажар, або як на работу, выганяны солтысам.

Альфа.

„Сьвіньня ў школе“.

(З Дзісеншчыны).

Мо' хто памысьліць, што ў „нашых“ школах пачалі вучыць сьвіней? Не—да гэтакае „цывілізацыі“ „нам“ яшчэ далёка. Справа троху прасьцей. Як расказвалі людцы на кірмашу ў Празароках, дык у школе гэтага мястэчка, у адных з сяней— што вядуць у школу, кіраўнік гэтае школы блізу месяц трымаў сьвіньню. Дзьверы ў сенцы ад панадворку былі зачынены і ўваход да сьвіньні ішоў праз клясу. Праз клясу насілі сьвіньні ежу і ўсё, што патрэба. Ну чым ня „культура“. І дзецям весялей і свіньня, слухаючы лекцыяў, набярэцца розуму.

Гожа тутака дадаць выпіску з „Dz. Wil.“, які ў № 258 10/XI м. г. піша, што дахтары ў пачаткавых школах зрабілі ў гэтым вучэбным годзе санітарныя агледзіны ў 46 школах м. Вільні і на агульную лічбу 9870 дзяцей — знайшлі: дзяцей— брудных 4267, вшывых 1783, з хваробамі скуры 169, сухотнікаў і падазроных на сухоты 83, з хваробамі носа 71, вушоў—40, трахомных—26 і хворых на вочы 67. Брудныя падлогі знайшліся ў 5 школах, а клязэты дык у 21 школе ніжэй усялякай антысанітарнасьці. Камэнтары іншыя не патрэбны. Калі „асьвяціцелі“ нашых дзяцей пачнуць ставіць ім пад нос свіней, а там кароў, коней і г. д. — дык няма чаго і дзівіцца гэтакаму вялікаму ліку хворых дзяцей.

Што на гэтае „urząd gminny“ — бо будынак школы „жондовы“, мясцовая санітарная камісія, а ўрэшце павятовы інспэктар?!

Зязюля.

Безадказнасьць паліцыі.

(Жыдамлянская гм., Горадзенскага пав.).

5.XII.25 г. быў выпушчаны з вастрогу Сьцяпан Банковіч з в. Машталеры. Банковіча абвінавачвалі за раскіданьне камуністычнай літэратуры.

Пасьля звальненьня з вастрогу яго адправілі на Абухоўскі пастарунак, дзе камандант паліцыі сказаў яму два разы ў тыдні—у дні, у якія мае час,—яўляцца на пастарунак для паверкі. І вось Банковіч яўляўся толькі не ў адны і тыя самыя дні.

Адзін раз, калі Банковіч, прышоўшы на пастарунак, зьвярнуўся да старшага паліцыянта, Даніляўскага, каб той адзначыў яўку, — то пал. Даніляўскі, не ўпадабаўшы, што Банковіч ходзіць не ў адны і тыя самыя дні, пачаў вызначаць сталыя дні, калі Банковіч ня мае часу. Тады Банковіч сказаў, што ў гэтыя дні ён ня можа, бо мусіць зарабляць на пражыцьцё, дый—да таго—сам камандант ня вызначаў сталых дзён,—дык чаму-ж паліцыянт гэта робіць? Не пасьпеў сказаць гэтага Банковіч, як паліцыянт Даніляўскі так „заехаў“ яму ў вуха, што лопнула барабанная балонка. Банковіч зьвярнуўся з скаргаю на пал. Даніляўскага да сьледаваценя, але той парадзіў Банковічу падаць на паліцыянта ў суд. Ды дзе-ж тут бяз грошай нашаму брату судзіцца ды яшчэ з паліцыяй?

І дзе шукаць праўды і справядлівасьці?

Нёман.

„П а л у ч к а“.

(Слонімшчына,—Мястэчка Жыровіцы).

Сем гадзін увечары. Мароз з ветрам, з пазёмкай. Каля будыку грамада людзей, розных па гадох. Па вопратцы відаць, што гэта люд вясковы, працоўны.

Падходжу—пытаюся.

Гэта рабочыя—сяляне і сялянкі з ваколічных вёсак чакаюць „палучкі“ ад „szkoły rolniczej“.

Аблепленыя сьнегам, белыя, як сьмерць, бегаюць, скачуць яны, каб ня зьмерзнуць.

Ад 3 гадзін ужо чакаюць, што вось-вось выклічуць—заплацяць.

Але „панкі“ мусіць добра ведаюць, што „быдла“ выцярпіць,—і не сьпяшаюцца.

Тут-жа два паліцыянты з „карабінамі“—дзеля падтрыманьня парадку.

З канцэлярыі выходзіць дзяўчына-работніца. Яе жыва абступаюць—пытаюцца.

— Ну што?.. Як?.. Калі будзе „палучка“?...

— Rozejść się!.. раздаецца каманда.

Зьмерзлыя, белыя, як нябошчыкі, з нізка апушчанымі галавамі—разыходзяцца, нічога не дабіўшыся.

— Там у тую суботу!.. хтосьці іранічна абяцаў.

— Не адна ўжо субота была, брат, не адна яшчэ і будзе!.. як бы ў адказ праняслося з ветрам.

— Жартачкі: ўлетку рабіў, а к Калядам ня зышчу грошаў... Пасталоў ня хопіць хадзіць толькі. Чакай яе—як з мора пагоды. Чаму нам не чакаюць, а прыедуць—давай, дзе хочаш бяры? Ня маеш, дык пішуць,—прадаюць, апошняе забіраюць!

— Вось дык „szoła rolnicza“... плаціць папанску... папрафэсарску... Нават пакою не адвядуць пад пачакальку, маючы гэтулькі памяшчэньня! Як сабака чакай на дварэ, пакуль скажуць: на другую суботу!—

Жаліўся нехта з рабочых ужо далёка.

Сымон Калюта.

З Радавае Беларусі.

Скарынінскі юбілей на бацькаўшчыне Скарыны.

Урачыстае сьвяткаваньне 400-лецьця беларускага друку адбылося ў Полацку, на бацькаўшчыне першага друкара Беларусі дружна і з уздымам. Акруговая юбілейная камісія камандыравала ад сябе прадстаўнікоў у раёны для ўдзелу ў тамтэйшых урачыстасьцях.

Сам-жа Полацак яшчэ з 29 сьнежня распачаў гэтае сьвята: афішы і лёзунгі былі выклеены па ўсяму месту, газэта „Полацкі Пахар“ зьмясьціла абвесткі і шэраг артыкулаў на тэмы сьвята.

29-га ж вечарам адбылася ўрачыстасьць у пэдтэхнікуме: былі прывітальныя выступленьні і даклады т. т. Шчакаціхіна (дэлегата Цэнтр. юбіл. камісіі з Менску) і Мялешкі, адбыўся спэктакль і канцэрт хору тэхнікуму.

30-ж сьнежня вечарам адбылося ўрачыстае паседжаньне гарсавету разам з прадст. партыйных, прафэсыянальных, вайсковых і камсамольскіх арганізацыяў пад старшынствам т. Сташэўскага, старшыні акруг. выкан. камітэту.

Пасьля спэктаклю і выступленьня хору была зроблена пастанова аб названьні полацкае друкарні імем Фр. Скарыны і аб пабудаваньні памятніка ў Полацку.

Навуковы зьезд.

17 студзеня ў памяшканьні інстытуту Беларускай Культуры адчыніўся зьезд археолёгаў і археографаў БСРР.

На першым сваім пасяджэньні зьезд заслухаў даклады: Даўгялы аб „Літоўскай Мэтрыцы“, праф. Доўнар Запольскага аб „Матар'ялах па гісторыі Беларусі ў архівах Польшчы“ і прыват-даўцэнта Смаленскага ўнівэрсытэту Ляўданскага аб „Беларускіх гарадзішчах“.

Пажадаем, каб гэты зьезд прысьпешыў склісканьне і даўно абвешчанага міжнародавага зьезду беларусаведаў, які ўсё неяк адкладаецца і адкладаецца!

Беларуская мова для дактараў.

Для студэнтаў мэдыцынскага факультэту пры сканчэньні курсу ўстанаўляецца экзамен па жывой бел. мове. Студэнты, якія выявяць слабыя веды па беларусазнаўству, будуць затрымліваццца яшчэ на адзін год.

Пастанову гэтую трэба шчыра прывітаць, бо-ж новыя дактары павінны будуць абслугоўваць перад усім беларускую масу і мусяць ведаць мову сваіх кліентаў.

Правядзеньне беларусізацыі.

На паседжаньні камісіі ЦВК БСРР па правядзеньню нацыянальнай палітыкі быў заслуханы даклад аб правядзеньні беларусізацыі ва ўстановах Народнага Камісарыяту Сацыяльнага Забясьпечаньня.

Камісія канстатуе, што праца ў гэтай галіне амаль не вядзецца. Знаюць беларускую мову толькі 4 працаўнікі; агульны аддзел пераведзены на 20 працантаў на беларускую мову, аддзел дзяржаўнага забясьпечаньня—на 5 пр., фінансавы—на 10 прац. Яшчэ горш абстаіць з „БИКО“ і з акруговымі аддзяленьнямі, за выключэньнем Калінінскай акругі.

Камісія пастанавіла тэрмінова распачаць правядзеньне беларусізацыі ўсяго апарату, дзеля чаго ўстанаўляецца пэўны плян. У першую чаргу павінны ўзяцца за вывучэньне беларускай мовы адказныя працаўнікі.

Праз 2 месяцы будзе зноў праведзена праверка ведаў беларускай мовы.

Ад Адміністрацыі.

Даводзім да ведама ўсіх паважаных гр. Падпішчыкаў, якія просяць, каб на іх газэтах „*пісаць дакладныя адрасы*“, што гэта абавязаны рабіць паштовыя агенцыі, каторыя атрымліваюць ад рэдакцыі „карты прэнумараты“ г. з. сьпіскі падпішчыкаў і іх дакладныя адрасы, паводле якіх павінны раздаваць газэты атказуючы за акуратнасьць рассылкі.—Кожны, хто не атрымлівае газэты, павінен зьвярнуцца на сваю пошту і вымагаць, каб яму паказалі „карту прэнумэраты“.

Хто з падпішчыкаў газэты зусім не атрымоўвае, і на сваей пошце прычыны выясьніць ня зможа, няхай зьвяртаецца ў адміністрацыю. Коратка і ясна выпажыўшы справу, на канвэрце трэба рабіць надпіс „Reklamacja“ —і гэтакі ліст слаць бяз маркі.

„Дараднік вясковага гаспадара“.

На-днях выйдзе ў сьвет 1-ы нумар выданьня НКЗ—„Дараднік вясковага гаспадара“ пад рэдакцыяй т. т. Прышчэпава, Смоліча і Тупяневіча

Выданьне мае мэтай папоўніць недахват с.-г. літ„ратуры матар'яламі гаспадарчага і справачнага характару, блізка зьвязаным з прыродна-эканамічнымі ўмовамі краіны.

Беларуска-жыдоўскі слоўнік.

Інбелкульт падрыхтаваў да друку беларуска-жыдоўскі слоўнік, які зьмяшчае **15 тысяч слоў.** Апроч гэтага, рыхтуецца да друку жыдоўска-беларускі слоўнік.

Пабудова лазьняў.

Рада Нар. Камісараў пастанавіла выдзеліць з фонду льготнага і бясплатнага водпуску лесу частку лесасек для будоўлі ў Мазырскай акрузе лазьняў.

Эканамічнай нарадзе БСРР даручаецца ў 2-х тыднёвы тэрмін распрацаваць пытаньне, каб выдзяленьне гэтага лесу не адбілася шкодна на інтарэсах жыхарства, а таксама высьветліць пытаньне аб пабудове лазьняў у іншых акругах.

У мэтах гігіены трэбала-б на гэту справу зьвярнуць увагу ўсюды.

Беларусы у Нямеччыне.

Работніцкая прэса аб беларусах.

У толькі што вышаўшым студнёўскім нумары часопісі „Arberter Illustrierte Zeitung“ вызначана мейсца Савецкай Беларусі ў асобе яе вядомых культурных і палітычных дзеячаў, якія наведаліся нядаўна з навуковай мэтай у шмат якія эўрапэйскія дзяржавы, а разам з тым і ў Нямеччыну. У гэтай часопісі на надзвычайна прыгожым і выразным здымку зьмешчаны Цішка Гартны, Янка Купала і Міхась Чарот. Пад здымкам надпіс, які пачынаецца словамі: „Тры выдатнейшыя прадстаўнікі Савецкай Беларускай Рэспублікі ў Бэрліне“,—і далей належныя тлумачэньні аб кожным пралетарскім дзеячу ў паасобку.

Юрыдычныя парады.

Г-цы Настулі Шуглі.

Запытаньне: Гаспадар-прымак памёр у 1922 г., пакінуўшы на гаспадарцы падчарыцу і дачку, і ім у спадчыну $7^1/_2$ дзесяцін зямлі па іх роднай матцы, даўно памёршай. Праз паўгода па сьмерці бацькі дачка вышла замуж, узяўшы палавіну зямлі, каня і карову. У 1925 годзе яна памёрла. Перад сьмерцяй мужык не хацеў яе даглядаць, і яна жыла ў няроднай сястры, каторай і адпісала $3^1/_2$ дзесяціны свае зямлі, каня і карову. Пачуўшы аб гэтым, мужык памёршай прадаў каня і карову.

Ці магу я адсудзіць ад яго адпісаных мне каня і карову?

Ці можа адсудзіць ад мяне частку зямлі мая родная сястра, якая жыве замужам 22 годы?

Ці трэба зацьвердзіць тэстамант і ў які час?

Адказ: Тэстамант трэба ў працягу аднаго году ад сьмерці адпісаўшае прадставіць у Акружны Суд дзеля зацьверджаньня.

Каня і карову даходзіць ня можна.

Зямлі сястра не адсудзіць.

Г-ну Коска.

Адказ: Трэба будзе плаціць каля 60 руб. ці каля 150 злотых.

Рэдактар-Выдавец: Ян Марцінеўскі.

Друкарня Н. Левін і Сын, Вільня, Нямецкая 22.